

ІНСТИТУТ ПСИХОЛОГІЇ ІМ. Г. С. КОСТЮКА НАПН УКРАЇНИ

Лабораторія методології і теорії психології

Рівненський державний гуманітарний університет

**Сумський державний педагогічний університет
імені А.С. Макаренка**

**ПЗВО «Міжнародний класичний університет
імені Пилипа Орлика»**

кафедра практичної психології

Маріупольського державного університету

**МЕТОДОЛОГІЧНИЙ СЕМІНАР
«ФОРМУВАННЯ МІЛІТАРНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ ОСОБИСТОСТІ»**

30 вересня 2025 р.

Збірник тез

Україна, м. Київ.

Рекомендовано до розповсюдження за ухвалою вченої ради Інституту психології імені Г. С. Костюка НАПН України (протокол № 6 від 29 травня 2025 року).

Формування мілітарної ідентичності особистості : зб. тез методологічного семінару (м. Київ, 30 вересня 2025 року) / за ред. В. Л. Зливкова, С.О. Лукомська, О.В. Котух. Київ : Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України, 2025. 77 с.

Редакційна колегія:

Н. О. Євдокимова, дійсний член Української Академії наук, доктор психологічних наук, професор; **Н. О. Михальчук**, доктор психологічних наук, професор; **В. Л. Зливков**, кандидат психологічних наук, доцент; **С. О. Лукомська**, кандидат психологічних наук; **О. В. Котух**, молодший науковий співробітник.

© Інститут психології імені Г. С. Костюка
НАПН України,
2025

ПАТРІОТИЧНА СВІДОМІСТЬ У КОНТЕКСТІ ФОРМУВАННЯ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ГОТОВНОСТІ МОЛОДІ ДО ШЛЮБУ В УМОВАХ ВОЄННОГО ЧАСУ

Валентина Кутішенко, Міра Комарова,

*Київський столичний університет імені Бориса Грінченка
м. Київ, Україна*

Для всебічного розгляду питання готовності молоді до шлюбу важливо враховувати саму природу подружнього життя як діяльності, зумовленої функціями сім'ї, а також розуміння готовності як особистісного стану. Звідси, готовність можна визначити як сукупність сформованих рис і якостей особистості, які є необхідними для формування та ефективного функціонування сімейного життя [1].

Психологічна готовність до шлюбу формується під впливом численних внутрішніх і зовнішніх чинників і є синтезом таких взаємопов'язаних компонентів: мотиваційно-ціннісного, когнітивного, емоційно-регулятивного та поведінкового. Значущим аспектом є те, щоб кожен із цих компонентів був не лише добре розвинений, але й гармонійно інтегрований із відповідними складовими партнера [2].

Отже, психологічна готовність до шлюбу охоплює не лише особистісні якості, але й здатність пари долати спільні виклики та мати спільні цінності. Умови війни вносять значні корективи у процес формування готовності молоді до шлюбу. У цьому контексті слід акцентувати увагу на зміщенні пріоритетів та виникненні нових критеріїв для вибору партнера. Так, в умовах війни, коли суспільство консолідується навколо захисту та виживання, мілітарна ідентичність та патріотичні переконання стають не просто особистими якостями, а визначальними критеріями на які варто орієнтуватися при виборі партнера. Якщо партнер не поділяє цих цінностей, може виникнути емоційна відстань та відчуття нерозуміння. Під час війни патріотичні погляди перестають бути абстрактною дискусією, а стають питанням життя і смерті. Істотна різниця в цих поглядах може стати каталізатором розриву стосунків. Наприклад, якщо один із партнерів підтримує агресора або сумнівається в необхідності оборони, це створює непримиренний ціннісний конфлікт, який підриває довіру та взаємоповагу. Єдність патріотичних поглядів може стати міцним фундаментом для шлюбу, оскільки партнери мають спільне бачення майбутнього та готові разом долати виклики. Це підсилює відчуття "ми разом" і сприяє емоційній близькості. Для багатьох жінок чоловік-військовослужбовець асоціюється з надійністю та готовністю захищати родину. Це створює новий психологічний портрет ідеального партнера, де готовність до оборони є ключовою цінністю. Окрім того, війна змушує переосмислити усталені сімейні цінності. У пріоритеті стають не матеріальні блага, кар'єра, а людські якості: взаєморозуміння, емоційна підтримка, вірність, здатність долати труднощі. Ці риси набувають більшої ваги, ніж у мирний час. У цьому контексті важливими є формування у партнерів емпатії та здатності до ненасильницького спілкування. Пари, що формуються в умовах

війни, змушені вчитися глибоко розуміти почуття один одного, адже травматичний досвід переживання війни кожного партнера є унікальним. Відкрите спілкування про страхи, переживання та сподівання стає ключовим інструментом для побудови міцних стосунків. Парам необхідно усвідомити і опрацювати досвід, пов'язаний з війною. Здатність до відкритого обговорення цих проблем, підтримки один одного та розвиток емоційної стійкості стають критично важливими критеріями готовності молоді до шлюбних стосунків.

Війна, також, завжди супроводжується економічною та соціальною кризою. Пари повинні узгодити свої фінансові очікування та нові економічні реалії, адже війна може змінити традиційні гендерні ролі та призвести до розриву соціальних зв'язків. Отже, гнучкість та вміння адаптуватися до мінливих обставин стають ще одними із важливих критеріїв готовності молоді до шлюбу в умовах війни.

Таким чином, можна зробити висновок, що в умовах війни відбувається трансформація критеріїв готовності молоді до шлюбу, зокрема, патріотична свідомість у воєнний час стає однією з найважливіших спільних цінностей, яка може бути основою для глибокого взаєморозуміння, взаємопідтримки та стійкості у парі.

Література

1. Дьоміна Г. А. Психологічні особливості готовності до шлюбу сучасної молоді. *Теоретичні і прикладні проблеми психології*. 2019. № 1. С. 95-105.
2. Коренєва Ю. П., Мухіна Л. М., Маркіна М. С. *Особливості психологічної готовності молодої особи вступати у шлюб*. Габітус. 2024. Вип. 59. С. 151-155.

ФОРМУВАННЯ ІДЕНТИЧНОСТІ ВИМУШЕНИХ МІГРАНТІВ

Анна Кухтова,

*Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини,
м. Умань, України*

За оцінками, до кінця червня 2023 року близько 110 мільйонів осіб у світі будуть змушені покинути свої місця проживання через такі фактори, як переслідування, конфлікти, насильство та порушення прав людини. Це безпрецедентне зростання спровокувало зростаючу громадську дискусію щодо захисту та інтеграції людей, які зазнали вимушеної міграції. Примітно, що проблеми, з якими стикаються біженці та шукачі притулку, отримали значне висвітлення в ЗМІ та пильну увагу громадськості. Ці особи часто оцінюються та лікуються на основі труднощів, з якими вони стикаються під час виживання, перешкод, що виникають під час процесу інтеграції, та сприйнятих «різних загроз», які вони, як вважається, становлять для приймаючої громади.

Вивчення сприйняття та саморепрезентації біженців та шукачів притулку є критично важливим з огляду на нав'язані ззовні ярлики безсилля та залежності. Все більше досліджень присвячено розгадці складної динаміки, пов'язаної з